

سرشناسه: وثوق، علیرضا، ۱۳۶۴ -
عنوان و نام پدیدآور: استراتژی‌ها و برنامه‌های پیشگیری از اعتیاد / علیرضا وثوق.
مشخصات نشر: تهران: سرو آزاد، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری: ۱۶۸ ص.: مصور، جدول.
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۸۱۴۰-۴-۶-۶
وضعیت فهرست نویسی: فیپا
موضوع: اعتیاد--پیشگیری
موضوع: Drug addiction--prevention
موضوع: اعتیاد--جنبه‌های روانشناسی
موضوع: Drug addiction. Psychological aspects
رده بندی کنگره: ۵۱۳۹۶/۵الف و ۵۸۰۱/۲
رده بندی دیویی: ۳۶۲/۲۹۳
شماره کتابشناسی ملی: ۵۰۴۴۳۵

استراتژی‌ها و برنامه‌های پیشگیری از اعتیاد
مؤلف: دکتر علیرضا وثوق
طرح جلد: سید علی هاشمی
صفحه آرایشی: مرضیه خانی زاده ایبانی
ناشر: سرو آزاد
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۸۱۴۰-۴-۶-۶
ISBN: 978-600-98140-4-6
شمارگان: ۱۰۰۰
قیمت: ۶۰۰۰۰۰ ریال
نوبت چاپ: اول
نشانی: تهران، خیابان شریعتی، خیابان خواجه عبدالله انصاری
ابوذرغفاری، پ ۶۴، واحد ۷
تلفن: ۰۹۱۲۴۹۸۵۷۲۳-۲۲۸۴۴۲۴۹۳

نشر سرو آزاد

www.sarveazadpub.com

فهرست | <<

مقدمه ۱

فصل اول: تاریخچه، تعاریف و اهمیت پیشگیری ۵

فصل دوم: اعتیاد چیست؟ ۲۷

فصل سوم: مدل‌های نظری پیشگیری از مصرف مواد مخدر ۴۵

فصل چهارم: زمینه‌های برنامه پیشگیری ۶۱

فصل پنجم: نقش سایر بخش‌های اجتماعی در پیشگیری ۹۷

فصل ششم: قوانین داخلی و بین‌المللی ۱۳۹

منابع ۱۵۱

[... مقدمه ...]

مصرف مواد و عوارض پرده‌ش و ناخوشایند آن از ناگوارترین آسیب‌های اجتماعی حال حاضر است. ارتباط مصرف مواد و رفتارهای اعتیاد آمیز با سایر انحرافات و کژ رفتاری‌ها از یکسو و از سوی دیگر پیوند ناگسستنی آن با مشکلات نظیر انواع اختلالات روانی، فرار از منزل، پر خاشگری و خشونت، دزدی و ارتکاب بزه، افت تحصیلی و علاقه شدن به تحصیل و اقدام به خودکشی اهمیت این مسئله را بیش از پیش روشن می‌سازد. ضرورت تأمل در این مورد با در نظر گرفتن جمعیت جوان کشور چند برابر می‌شود خصوصاً آن‌که در سال‌های اخیر مصرف مواد دیگر نه فقط در بزرگسالان که در همه اقصاء از جمله دانشجویان دانشگاه‌ها نیز رواج یافته است. شواهد مبتنی بر شیوع مصرف مواد در اقصاء مختلف جامعه نشان‌دهنده‌ی این امر است که روند «جدید عرضه» به تنهایی فاقد اثربخشی کافی بوده و لازم است رویکرد کاهش تقاضا و اقدامات پیشگیرانه از توجه خاصی برخوردار باشد.

مصرف مواد مخدر در طول چند سال گذشته تغییر کرده است: داروها، جدید ظاهر شده‌اند، مصرف مواد مخدر قانونی و غیر قانونی افزایش یافته و شمار مبتلایان جدید بیشتر و بیشتر شده است. استفاده از مواد مخدر قانونی و غیر قانونی امروزه یکی از مهم‌ترین مشکلات بهداشت عمومی است. مصرف الکل، تنباکو و سایر داروها هر ساله بیش از هر عامل دیگری موجب بالا رفتن مرگ و میر و معلولیت شده است. از آنجاکه با وجود مدل‌های درمانی مختلف نتایجی را که انتظار داریم به دست نمی‌آوریم، باید اهمیت توسعه برنامه‌های پیشگیرانه را در نظر بگیریم. پیشگیری از آن‌رو ضروری است که مصرف مواد مخدر تبدیل به مشکلی اجتماعی شده است. پیشگیری از مصرف مواد

مخدر، پروسه‌ای فعال برای پیاده‌سازی امری مبتکرانه در جهت تغییر و بهبود رشد فردی اشخاص و کیفیت زندگی آن‌ها، همچنین افزایش خودکنترلی^۱ و بالا رفتن مقاومت جمعی در مقابل عرضه مواد مخدر است.

با توجه به آمارهای تکان‌دهنده‌ی جهانی و منطقه‌ای شیوع سوء مصرف مواد و نیز به سبب خطر ابتلا به بیماری‌هایی چون ایدز و هپاتیت از طریق تزریق وریدی، همچنین به خاطر نگرانی‌ها در خصوص اثرات زیان‌بار دارویی، اجتماعی، حقوقی، بهداشتی و اقتصادی ناشی از سوء مصرف مواد، ما اکنون شاهد فوریتی تازه برای گسترش هر چه بیشتر حبه‌تراهردهای پیشگیری کارآمد هستیم. شواهد گسترده‌گویی این است که درمان سوء مصرف مواد بسیار مشکل، پرهزینه و طاقت‌فرسا است و حتی مثرترین و نوین‌ترین شیوه‌های درمانی با میزان بالایی از احتمال عود یا برگشت همراه هستند و بدین ترتیب، متخصصان سلامت در مقابل نوعی بیماری تقریباً صعب‌العلاج قرار گرفته‌اند. این موارد ضرورت تمرکز بر پیشگیری را دوچندان می‌سازد.

فرض‌بنیادی را برده‌ایم که پیشگیری این است که سوء مصرف مواد، راحت‌تر، کم‌هزینه‌تر و مؤثرتر از درمان آن است. ما سادگی منطقی و عقلانی عقاید مرتبط با پیشگیری مشکل اصلی این روش است. ایجاد و گسترش رویکردهای پیشگیری کارآمد بیشتر از آنچه ابتدا تصور می‌رفت مشکل است. در واقع بیش‌تر تلاش‌ها در ایجاد رویکردهای مؤثر و کارا تا سال‌ها تنها موفقیت اندکی در پی داشت و بسیاری دیگر به طور کامل با شکست مواجه شدند. نخستین و مهم‌ترین تلاش‌ها در ایجاد رویکردهای پیشگیری مؤثر در پایان دهه هفتاد به موفقیت‌هایی نایل آمد. این موفقیت‌ها پس از سال‌ها ناکامی، موجب برانگیخته شدن تحقیقات و مطالعات، مربوط به پیشگیری در بیش از دو دهه گشت که خود منجر به ایجاد رویکردهای پیشگیری متعدد شده است.

تاریخ پیشگیری و مفاهیم مربوط به آن بسیار گسترده‌تر و بزرگ‌تر از آن است که در کتابشناسی موجود در موضوعات مربوط به آسیب‌شناسی روانی، روان‌پزشکی، بهداشت عمومی و کتاب‌های روانشناسی در خصوص پیشگیری یافت می‌شود.

از آغاز قرن بیستم به‌ویژه از دهه شصت، مفهوم پیشگیری به تدریج معنای وسیع‌تری در بعد نظری و عملی یافت و بدین ترتیب گونه‌های متعددی از سازماندهی مدل‌های نظری و تکنیک‌های پیشگیری از سوء مصرف به وجود آمد. یکی از این مدل‌ها با ورود روانشناسی به عرصه‌ی پیشگیری مطرح گشت؛ روانشناسی پیشگیری^۲ دو خط‌مشی را دنبال می‌کند.

نخستین خط‌مشی بر فرد متمرکز است؛ یعنی استراتژی آن افزایش توانایی کنار آمدن^۳ با استرس

1: Self-control

2: Prevention psychology

3: Adaptation

و تحمل آن است. دیگری تمرکز بر سیستم‌های اجتماعی است و هدف آن ارزیابی تأثیر برخی از جنبه‌هایی است که سیستم‌های اجتماعی بر انطباق فرد دارد و همچنین نقش فرد در ایجاد استحکامات حفاظتی مربوط به محیط. در نتیجه گسترش روانشناسی پیشگیری ناگزیر منجر به تغییر در مفهوم پیشگیری شده است.

دکتر علی‌رضا وثوق

پژوهشگر حوزه اعتیاد و آسیب‌های اجتماعی

www.ketab.ir